

Företagarfakta 2022

Hagfors kommun

Mars 2022

företagarna

I Sverige finns det 500 000 företagare, var och en med sin historia, sin röst och sina visioner att inspireras av. Ungefär var tionde sysselsatt i Sverige är en företagare och många av dessa har i sin tur skapat jobb åt en eller flera personer. Det är i de små företagen som de flesta jobben skapas. Ge företagare förutsättningar att växa. För när företag växer, växer Sverige.

Visste du att det finns 1 639 jobb i de små företagen i Hagfors kommun? Och visste du att företagen tillsammans med alla anställda i dessa företag bidrar med 134 miljoner kronor till kommunens skatteintäkter?

Vi har sammanställt den här rapporten för att visa hur det lokala näringslivet ser ut och för att synliggöra småföretagens betydelse för din kommun. En stor majoritet av all fakta kommer från Statistiska centralbyrån (SCB), men vi har också använt statistik från Arbetsförmedlingen, Skatteverket, Bolagsverket, Skolverket, Post- och telestyrelsen (PTS), Näringslivets regelnämnd (NNR), Polismyndigheten och Företagarnas egna undersökningar.

Nästan alla företag vill växa och många vill anställa fler personer. Jobben som skapas i de privata företagen genererar inte bara inkomster till de anställda utan också till allmänheten. Vår förhoppning är att den här rapporten leder till en öppen dialog om det lokala näringslivsklimatet och hur villkoren för företagare i kommunen kan förbättras.

Mår de mindre företagen bra mår hela Hagfors kommun bra.

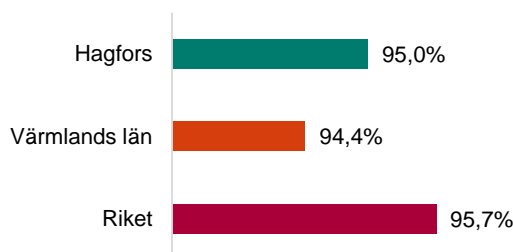
Eva Cooper, regionchef, Företagarna Mellansverige (Dalarna, Gävleborg, Värmland och Örebro län)
Martin Daniels, statistiker, Företagarna

Företagarna företräder över 60 000 företagare och samhällsbärare och har ca 2 000 förtroendevalda. Vi erbjuder nätverk, kunskap och praktisk hjälp samt driver utvecklingen för ett bättre företagsklimat, så att företagare får rätt förutsättningar för att kunna utveckla sin verksamhet och nå sina mål.

De små företagen är jobbskaparna

I Hagfors kommun är 95 procent av företagen i näringslivet små företag med färre än 50 anställda. De allra flesta företag, 9 av 10 företag, har färre än tio anställda. Under 2020 startades 73 687 nya företag i Sverige, varav 48 i Hagfors. Därmed hamnar kommunens nyföretagande (nystartade företag per 1 000 invånare) på 7,4 vilket kan jämföras med 11,7 för riket. Det är gynnsamt med ett högt nyföretagande för att skapa nya jobb och finansiera välfärden i kommunen.

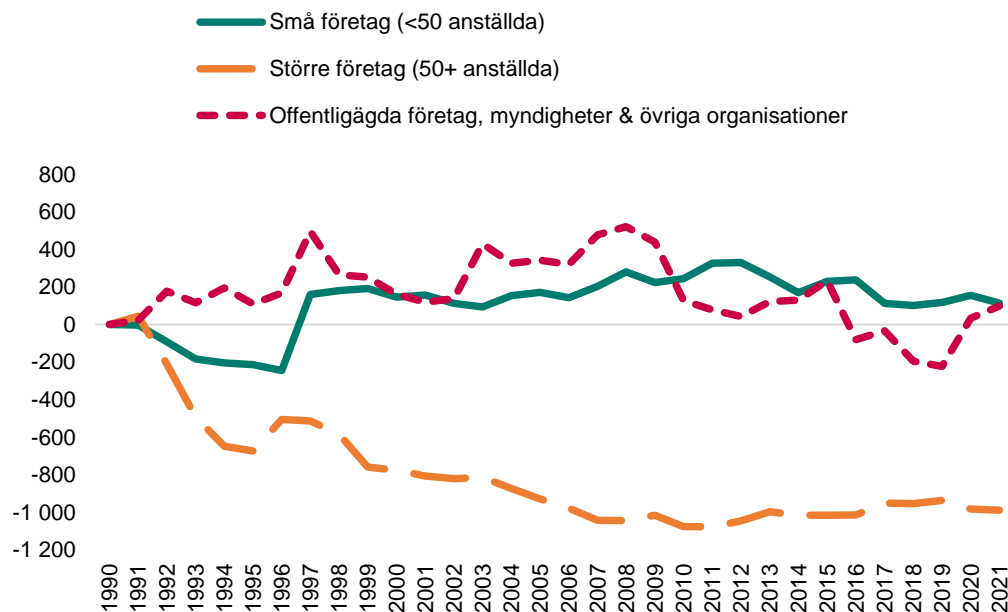
Figur 1 - Andelen små företag i näringslivet*, 2021

Placering	Kommun	Nyföretagande per 1000 invånare
1	Danderyd	20,3
2	Båstad	18,9
3	Åre	18,7
276	Hagfors	7,4
288	Degerfors	5,1
289	Gullspång	4,6
290	Sorsele	4,3

Majoriteten av företagen i Sverige är små och det är också de små företagen som skapar majoriteten av de nya jobben. I Hagfors kommun finns 668 företag där minst en person har sin huvudsakliga sysselsättning. Bakom varje företag finns en företagare som vill förverkliga sina drömmar och har tagit kontroll över sin egen försörjning. Många av dessa företagare har också skapat jobb åt andra.

Figur 2 - Utveckling antal jobb i Hagfors kommun 1990-2021

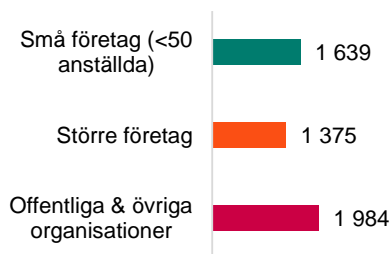
Utveckling antal jobb 1990-2021

Små företag (<50 anställda)	113
Större företag (50+ anställda)	-989
Offentligägda företag, myndigheter & övriga organisationer	99

*Företag med färre än 50 anställda. I redovisningen exkluderas jordbruk, skogsbruk och fiske. Branschen består av många enskilda skogsägare och har därför exkluderats i sammanställningen.

Välfärdsskaparna

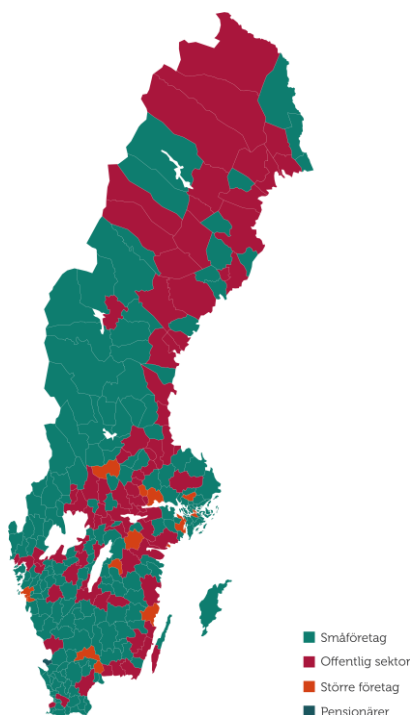
Figur 3 - Antal jobb per sektor i Hagfors kommun 2021

1 639

Så många jobb finns i de små företagen i Hagfors kommun. Det är 33 procent av samtliga jobb i kommunen och 54 procent av jobben i privatägda företag. Den stora majoriteten av småföretagen är ägarledda företag där ägaren både leder och arbetar i företaget. Nästan alla företag vill växa och därmed skapa fler jobb tillfällen.

Figur 4 - Största kommunala "skattebetalaren" per kommun

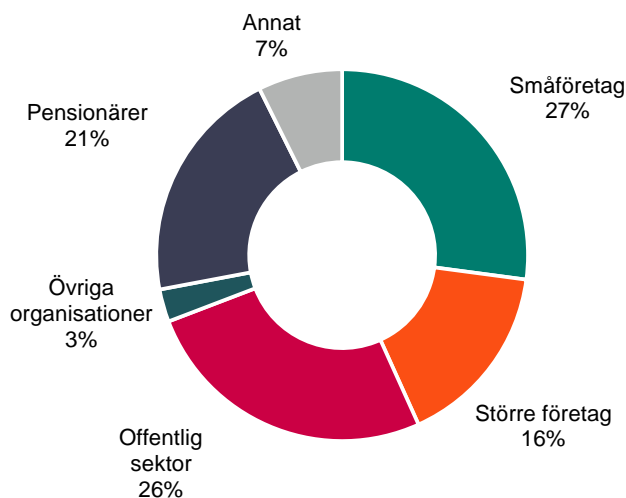
Jobben som skapas i de privata företagen genererar inte bara inkomster till de anställda utan också skatteintäkter till vår gemensamma välfärd. Småföretagen och deras anställda är den största skattebetalaren i 189 av Sveriges 290 kommuner. Den offentliga sektorn står för den största andelen inkomstskattintäkter i 85 kommuner. Större företag står för den största delen av de kommunala skatteintäkterna i 15 kommuner.

I Hagfors kommun står småföretagen för den största andelen av de kommunala skatteintäkterna.

Årsintäkterna från den kommunala skatten är 495 miljoner kronor. 27 procent av skatteintäkterna i Hagfors kommun kommer från småföretagen och deras anställda vilket motsvarar:

134 miljoner kronor

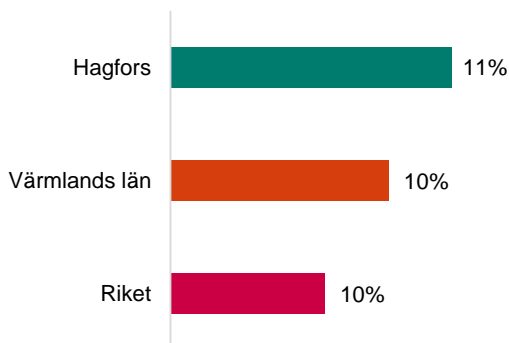
Figur 5 - Andel av kommunala skatteintäkter per sektor i Hagfors kommun

Placering	Kommun	Andel skatteintäkter från små företagen
1	Åre	42%
2	Sorsele	40%
3	Årjäng	39%
216	Hagfors	27%
288	Fagersta	20%
289	Oskarshamn	19%
290	Oxelösund	17%

Företagare

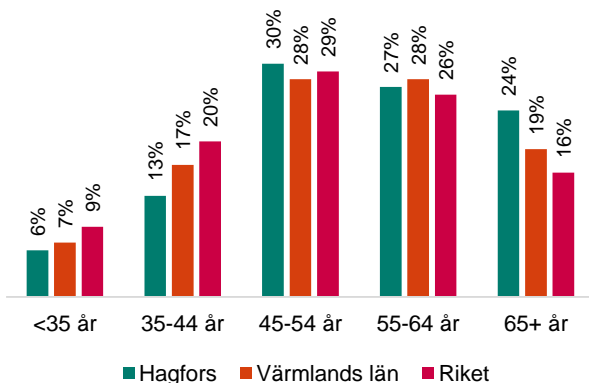
Figur 6 - Andel företagare av alla sysselsatta, 2020

Placering	Kommun	Andel företagare
1	Borgholm	23,1%
2	Berg	21,7%
3	Övertorneå	21,7%
151	Hagfors	10,8%
288	Karlskoga	6,2%
289	Trollhättan	6,1%
290	Oxelösund	5,0%

I Sverige är ungefär var tionde sysselsatt en företagare. I Hagfors är andelen företagare 10,8 procent. Medelåldern på företagare i Hagfors kommun är 55 år, jämfört med 53,3 år i Värmlands län och 51,8 år i riket. 24 procent av Hagfors kommuns företagsledare är 65 år eller äldre. I den äldsta gruppen av företagsledare står många inför ett kommande ägarbyte eller generationsskifte i företaget. Tidigare studier på Företagarna har visat på de svårigheter som följer med ett ägarskifte i svenska företag.

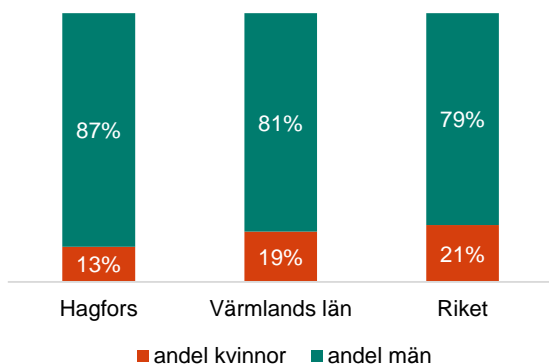
Figur 7 - Företagsledare efter ålder, 2020

Placering	Kommun	Andel företagare 65+ år
1	Munkfors	31%
2	Bjurholm	30%
3	Ydre	28%
29	Hagfors	24%
288	Solna	11%
289	Botkyrka	11%
290	Nykvarn	10%

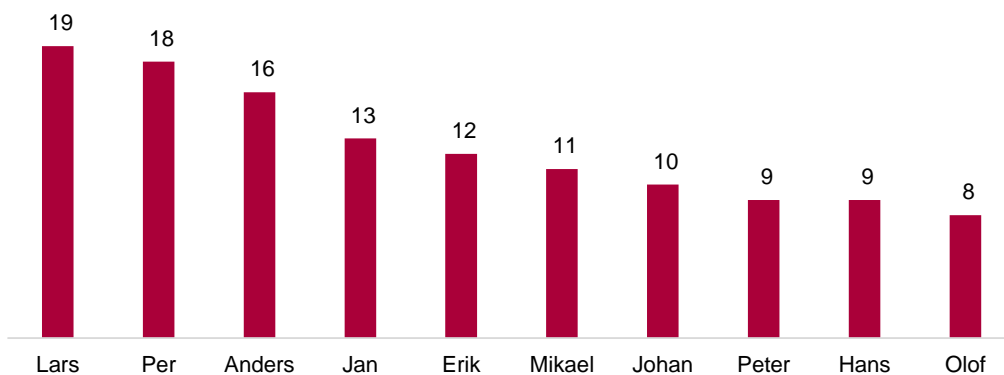
Figur 8 - Andel kvinnor och män bland företagsledare 2020
(aktiebolag med minst 100 000 kr i omsättning)

Placering	Kommun	Andel kvinnor
1	Danderyd	36,9%
2	Lidingö	33,2%
3	Vaxholm	32,4%
261	Hagfors	13,1%
288	Torsås	7,3%
289	Gullspång	6,1%
290	Boxholm	5,1%

I Sverige har 18 procent av företagen (aktiebolag med minst 100 000 kr i omsättning) en kvinna som högsta befattningshavare (d.v.s. vd, ordförande eller annan styrelseledamot). De mest förekommande namnen bland företagsledare i Sverige är Lars, Anders, Erik, Per och Johan. Figur 9 visar hur det ser ut i Hagfors kommun.

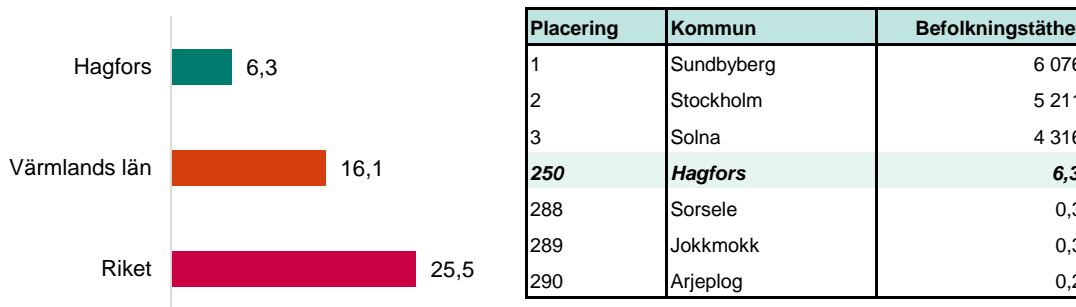
Figur 9 - Mest förekommande namn bland företagsledare i Hagfors

Befolkningsdemografi

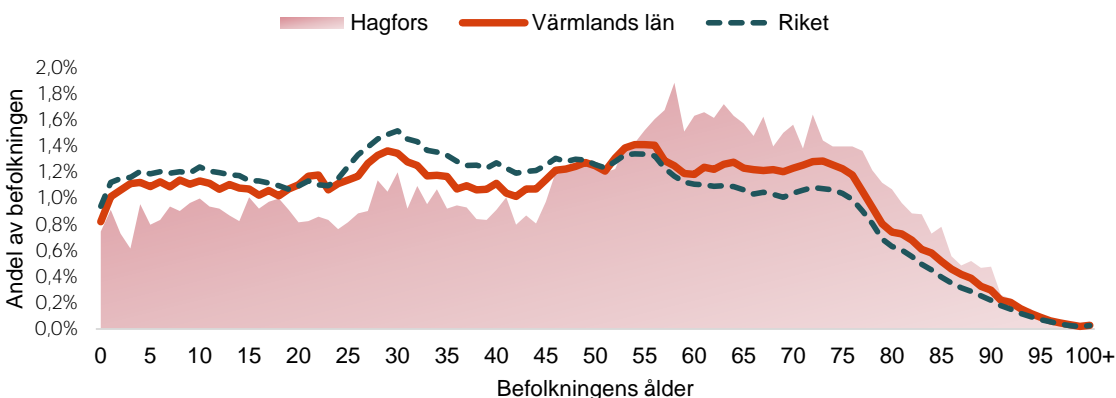
Hagfors kommuns landareal är 1 824 kvadratkilometer vilket är 10,4 procent av länets yta. Befolkningsstätheten är 6 invånare per kvadratkilometer. Om vi rangordnar alla kommuner efter befolkningsstäthet hamnar Hagfors på plats 250.

Figur 10 - Befolkningsstäthet (invånare per kvadratkilometer), 2020

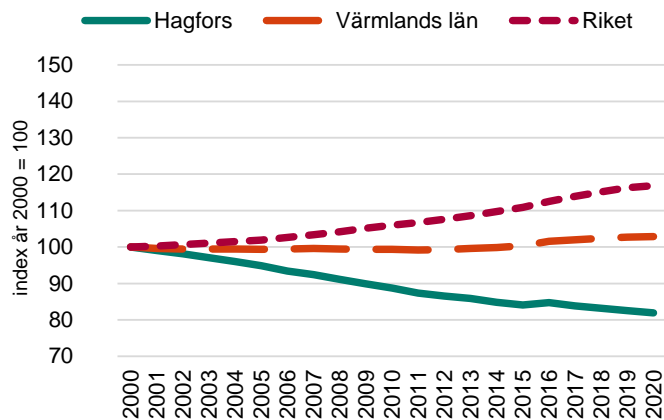
Hagfors kommuns befolkning består av 11 517 personer varav 6 413 i arbetsför ålder (16-64 år). 1 607 personer är yngre än 16 år och 3 498 invånare är 65 år eller äldre. 1 person har passerat 100-års gränsen. Kommuner som har en befolkningsdemografi som mest liknar den i Hagfors kommun är Orust, Lysekil och Sollefteå. En liknande befolkningsdemografi kan betyda att dessa kommuner har liknande utmaningar och möjligheter som Hagfors kommun.

Figur 11 - Befolkningsdemografi, 2020

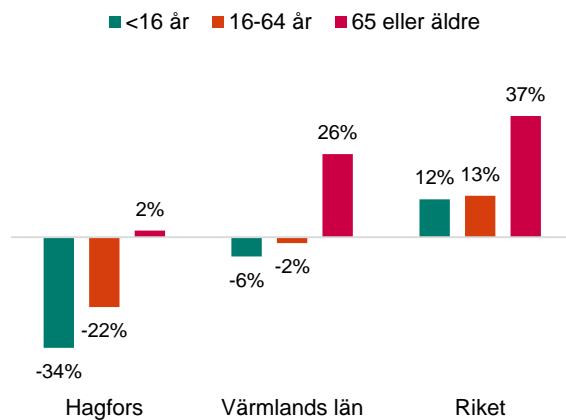

Figur 12 - Utveckling folkmängd 2000-2020

Figur 13 - Utveckling folkmängd 2000-2020 efter ålder

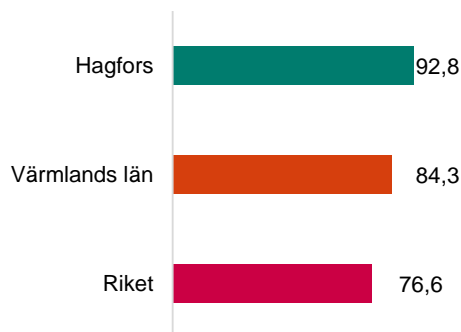

I 187 kommuner har folkmängden ökat sedan år 2000 och i 103 kommuner har antalet invånare minskat samma period. Den största befolkningstillväxten har skett i åldersgruppen 65 år eller äldre. I Hagfors har folkmängden minskat med 18,1 procent 2000-2020. Sundbyberg har vuxit mest (56 procent) och i Dorotea har folkmängden minskat mest (-25 procent). Hagfors hamnar på plats 281 (plats 1 innebär störst befolkningstillväxt). Befolkningsutvecklingen (per åldersgrupp) i Hagfors liknar mest utvecklingen i Bräcke, Vilhelmina och Arjeplog.

Medelåldern i Hagfors är 48,5 år, jämfört med 43,8 år i länet och 41,4 år i riket. 30 procent av kommunens invånare är äldre än 65 år, vilket ger en demografisk försörjningskvot på 93. Ett värde över 100 innebär fler utanför arbetsför ålder än i arbetsför ålder. Svenska folket lever allt längre vilket skapar utmaningar för samhället och välfärden. Utan välmående, innovativa företag, som växer och anställer kommer vi inte att klara dessa utmaningar.

Figur 14 - Demografisk försörjningskvot, 2020

Placering	Kommun	Demografisk försörjningskvot
1	Sundbyberg	52
2	Solna	52
3	Stockholm	58
188	Hagfors	93
288	Övertorneå	114
289	Borgholm	115
290	Pajala	119

Flytt och pendling

Sveriges befolkning har ökat med 51 706 personer 2019-2020. Födelseöverskottet landade på 14 953, 48 937 personer har flyttat till ett annat land och 82 518 har flyttat in till Sverige. Så här ser det ut för Hagfors:

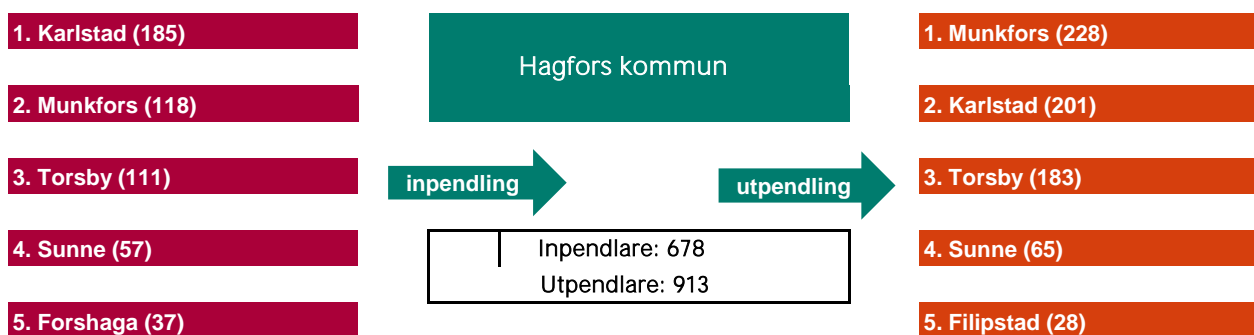
Figur 15 - Befolkningsförändringar 2019-2020

Födelseöverskott	-99
Födda	92
Döda	191
In- och utflyttningar, netto	6
Inflytt	517
från annan kommun i länet	228
från annat län	181
från annat land	108
Utflytt	511
till annan kommun i länet	276
till annat län	201
till annat land	34
Födelseöverskott + flyttningar	-89

Totalt pendlar 678 personer från en annan kommun till Hagfors. De flesta av dessa bor i Karlstad. 913 invånare från Hagfors arbetar i en annan kommun. De flesta pendlar till Munkfors.

Figur 16 - Pendling från och till Hagfors kommun

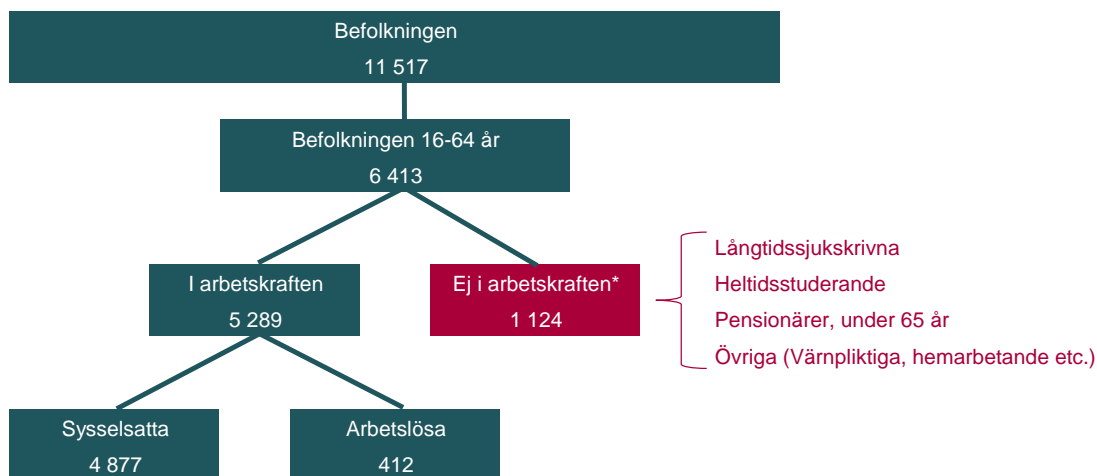

Pendlingskvoten räknas ut genom att dividera antalet inpendlare med antalet utpendlare. En pendlingskvot som understiger ett betyder att det sker en nettoutpendling från kommunen, medan en pendlingskvot som överstiger ett betyder att det sker en nettoinpendling till kommunen.

Placering	Kommun	Pendlingskvot
1	Älmhult	2,9
2	Solna	2,8
3	Stockholm	2,3
127	Hagfors	0,7
288	Salem	0,2
289	Österåker	0,2
290	Nynäshamn	0,2

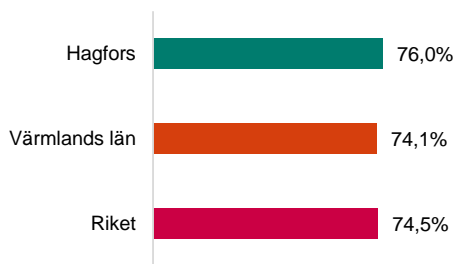
Arbetsmarknaden

Figur 17 - Arbetsmarknaden i Hagfors kommun, 2020

Figur 18 - Sysselsättningsgrad

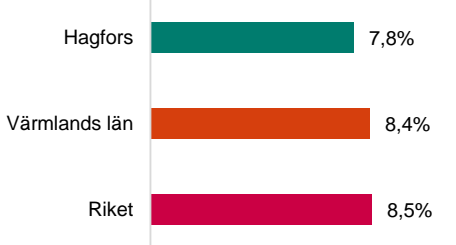
Andel av befolkningen (16-64 år) som är sysselsatta, 2020

Placering	Kommun	Syssel-sättningsgrad
1	Gällivare	85%
2	Kiruna	85%
3	Arjeplog	85%
161	Hagfors	76%
288	Burlöv	65%
289	Lund	63%
290	Malmö	63%

Figur 19 - Arbetslöshet

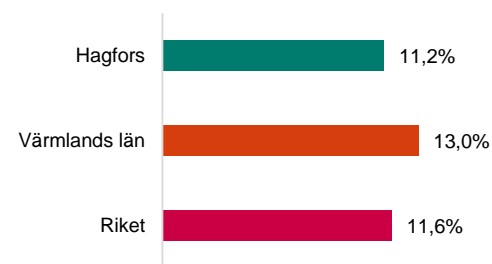
Andel av arbetskraften (16-64 år) som är arbetslösa, år 2020

Placering	Kommun	Arbetslöshet
1	Tjörn	3,6%
2	Öckerö	3,6%
3	Säter	3,8%
149	Hagfors	7,8%
288	Perstorp	14,6%
289	Lessebo	15,0%
290	Malmö	15,3%

Figur 20 - Ungdomsarbetslöshet

Andel av arbetskraften (18-24 år) som är arbetslös, år 2020

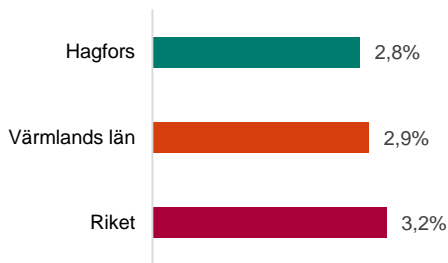

Placering	Kommun	Ungdoms-arbetslöshet
1	Orust	4,8%
2	Danderyd	4,9%
3	Lidingö	5,5%
127	Hagfors	11,2%
288	Perstorp	21,7%
289	Åmål	22,5%
290	Flen	23,5%

*Personer som varken är sysselsatta eller arbetslösa. Gruppen omfattar bland annat studerande, pensionärer, långvarigt sjuka, hemarbetande och värnpliktiga. Till gruppen räknas även personer som kan arbeta, men inte sökt arbete.

Figur 21 - Långtidsarbetslöshet

Andel arbetslösa i minst 12 månader (16-64 år), år 2020

Placering	Kommun	Långtidsarbetslöshet
1	Tjörn	0,9%
2	Gagnef	0,9%
3	Öckerö	1,0%
151	Hagfors	2,8%
288	Ronneby	7,2%
289	Åmål	7,2%
290	Lessebo	8,4%

Jobben är en avgörande faktor för att bygga Hagfors kommun starkt. Fler i arbete och färre arbetslösa stärker välfärden och får kommunen att gå i rätt riktning. I Sverige var 8,5 procent av arbetskraften (16-64 år) inskrivna som arbetslösa hos Arbetsförmedlingen under 2020. I Hagfors kommun fanns det år 2020 totalt 5 289 invånare i arbetskraften varav 412 personer var inskrivna som arbetslösa. Det ger en arbetslöshet på 7,8 procent.

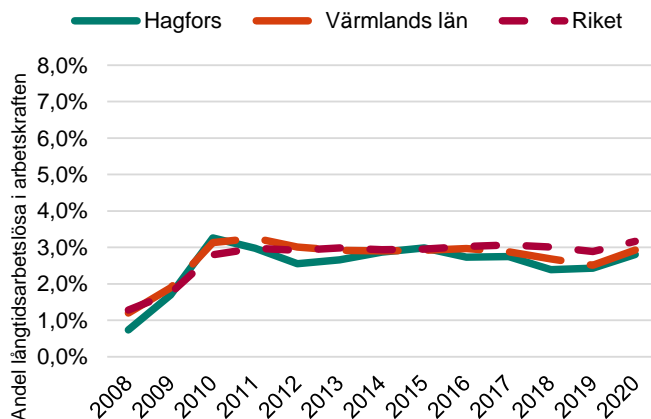
Coronapandemin har präglat utvecklingen på arbetsmarknaden under de senaste åren. Fler blev arbetslösa i Sverige till följd av restriktioner och en förändrad efterfrågan. I takt med återgången efter pandemin har många jobb kommit tillbaka. Men det är främst de personer som blev av med jobbet i pandemin som återkommer till arbetsmarknaden. De som redan innan stod längst från arbetsmarknaden, de långtidsarbetslösa, har fortsatt svårt att få jobb.

Långtidsarbetslösheten skiljer sig markant för olika grupper i samhället. En tydligt sådan uppdelning är utifrån födelse land. I Sverige var 3,2 procent av arbetskraften långtidsarbetslösa år 2020, vara 1,4 procent bland svenskfödda och hela 9,2 procent bland utrikesfödda.

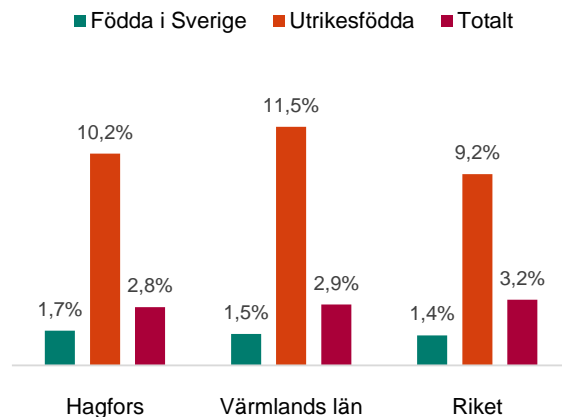
Utrikesfödda har en högre arbetslöshet i samtliga kommuner i Sverige. Eftersom antalet utrikesfödda har blivit betydligt fler under det senaste decenniet så får det också större påverkan på både den totala arbetslösheten och långtidsarbetslösheten i kommunen.

För Hagfors kommun så ser det ut så här:

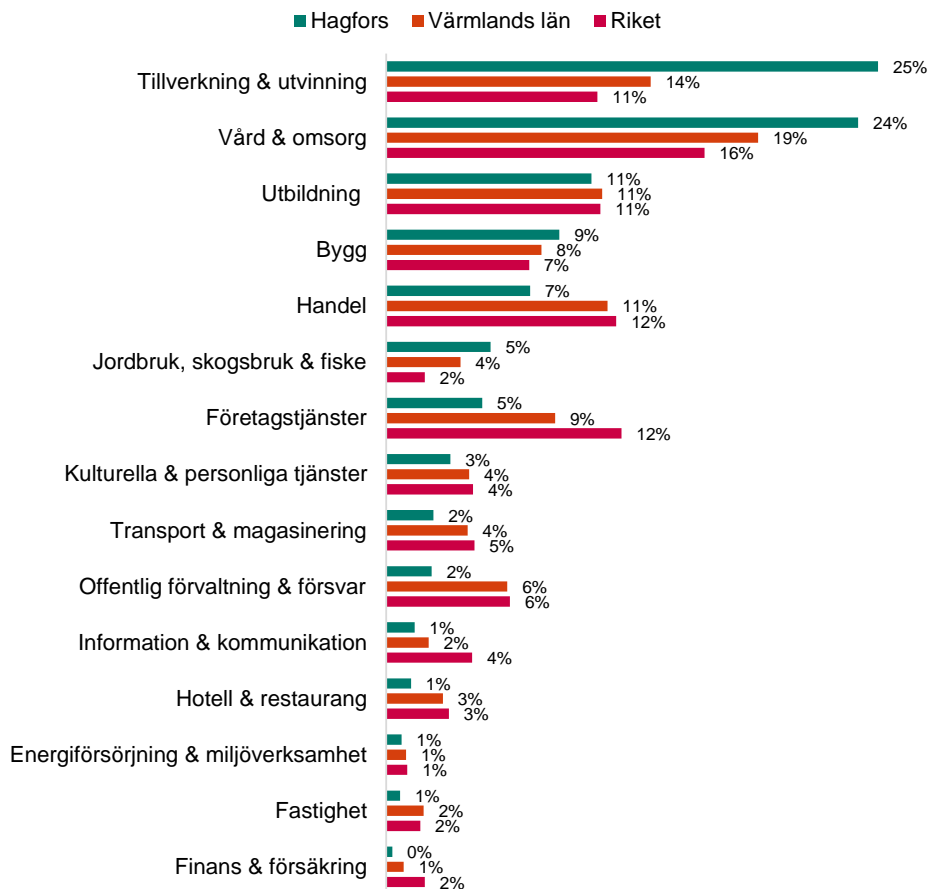
Figur 22 - Utveckling långtidsarbetslöshet (12 månader) 2008-2020

Figur 23 - Långtidsarbetslöshet 2020, efter födelse land

Figur 24 - Sysselsatta per bransch i Hagfors kommun, 2020

Jämfört med riket är branschen "tillverkning & utvinning" relativt stor i Hagfors. Däremot är relativt få människor verksamma inom företagstjänster. Branschstrukturen är mest likt den i Mönsterås, Filipstad och Örkelljunga. Ett vanligt mått för att mäta branschkoncentration är Herfindahl-Hirschman Index (HHI). Ett större HHI-värde innebär en större branschkoncentration, men också en större risk då kommunen i högre grad är beroende av en viss bransch. Ett mer diversifierat näringsliv med många små och medelstora företag ger fördelar i form av en lägre sårbarhet i kommunen och ett minskat beroende av ett fåtal stora företag.

Placering	Kommun	Branschkoncentration
1	Åre	9,5
2	Sundsvall	9,6
3	Jokkmokk	9,6
255	Hagfors	15,7
288	Oxelösund	26,7
289	Olofström	28,9
290	Gnosjö	35,5

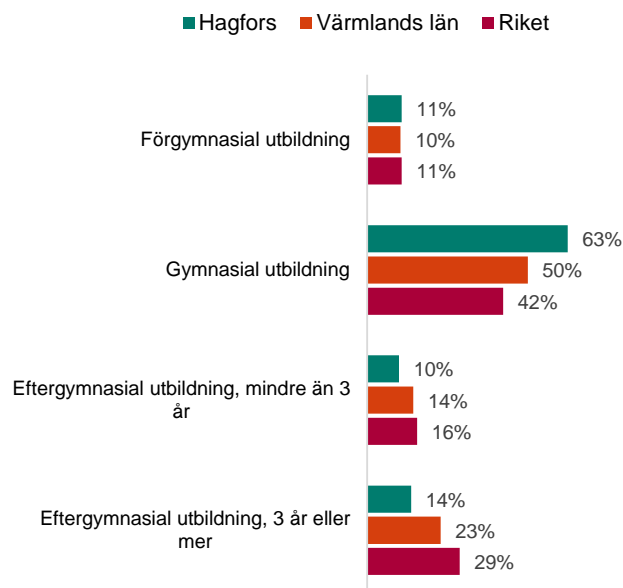
Yrken & utbildning

Figur 25 - vanligaste yrken, 2020

Tio vanligaste yrkena i Hagfors kommun (privat sektor, dagbefolkning, 2020)

1. smeder & verktygsmakare (368)
2. maskinförare (190)
3. butikspersonal (145)
4. snickare, murare & anläggningsarbetare (121)
5. lastbils- & bussförare (94)
6. process- & maskinoperatörer, vid stål- & metallverk (91)
7. fordonsmekaniker & reparatörer (85)
8. ingenjörer & tekniker (71)
9. installations- & industrielektriker (70)
10. slaktare, bagare & livsmedelsförädlare (66)

Figur 26 - Utbildningsnivå i Hagfors kommun, 2020

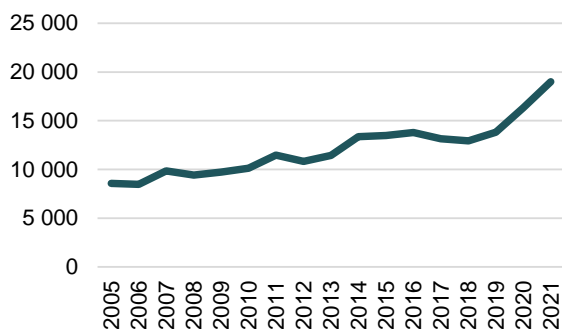
Högre utbildning och kompetensutveckling har blivit allt viktigare för att möta företagens arbetskraftsbehov. 14 procent av Hagfors kommuns befolkning är högutbildad (d.v.s. har minst en treårig eftergymnasial utbildning) och 11 procent är lågutbildad (d.v.s. har endast en förgymnasial utbildning).

Placering	Kommun	Andel högutbildade
1	Danderyd	59%
2	Lund	54%
3	Lomma	51%
252	Hagfors	14%
288	Ljusnarsberg	11%
289	Munkfors	11%
290	Filipstad	10%

Kommunens ekonomi

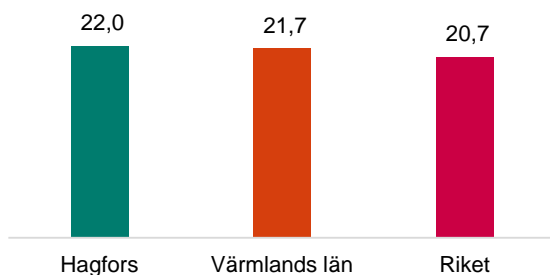
Figur 27 - Kommunalekonomisk utjämning kr/inv

Systemet för kommunalekonomisk utjämning fördelar pengar till Sveriges kommuner och Sveriges regioner för att de ska kunna tillhandahålla likvärdig service oberoende av förhållanden som är svåra för kommunen att påverka. Systemet finansieras huvudsakligen genom statliga anslag. En del av pengarna tas ut som en avgift från kommuner med hög skattekraft. Invånarna i Hagfors får 18 999 kronor per person. Totalt får kommunen 218,8 miljoner kronor (2021).

Kommunal inkomstskatt är kommunens viktigaste intäktskälla. Företagarnas rapport Valfördsskaparna visar att småföretagen och deras anställda står för den största andelen av de kommunala skatteintäkterna i 189 av 290 kommuner. En ökning av skattesatsen innebär dock inte alltid att intäkterna kommer att öka. Högre skattesatser minskar incitamentet att utbilda sig, att jobba och att anställa. Lägre skattesatser kan därför ofta leda till större skatteintäkter.

Figur 28 - Skattesats (%) till kommun, år 2022

Placering	Kommun	Skattesats till kommun
1	Solna	17,1%
2	Täby	17,6%
3	Stockholm	17,7%
165	Hagfors	22,0%
288	Vännäs	23,6%
289	Åsele	23,6%
290	Dorotea	23,8%

*Region Gotland har en skattesats på 33,6 procent som motsvarar summan av kommun- och regionskatt i andra kommuner.

Istället för att höja den kommunala skattesatsen kan kommuner istället minska onödiga kommunala utgifter och hitta nya sätt att arbeta. Ett sätt att effektivisera verksamhet är att ge utrymme till innovativa, privata företag.

Att konkurrensutsätta kommunens verksamhet är en viktig åtgärd för att förbättra kvaliteten och minska kostnader. Men kommunerna behöver se över samtliga inköp för att även stödja de mindre företagen och det lokala näringslivet.

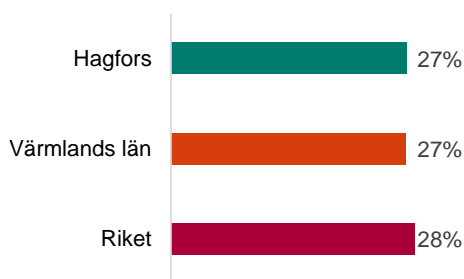
För Hagfors kommun ser det ut så här:

Placering	Kommun	Kommunala inköp från små företag
1	Tidaholm	54%
2	Trosa	54%
3	Härnösand	53%
146	Hagfors	27%
269	Älmhult	11%
270	Hofors	10%
271	Norberg	6%

Anm. Avser kommunens samtliga inköp, inte enbart upphandlingar.

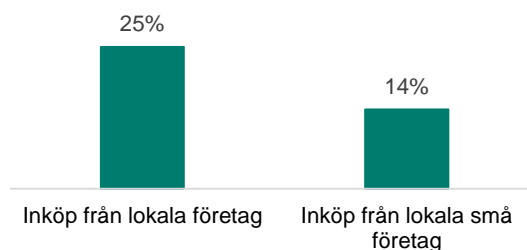
Avser år 2020 eller senast tillgängliga år. Data saknas för 19 kommuner.

Figur 29 - Inköp från små företag i Hagfors kommun

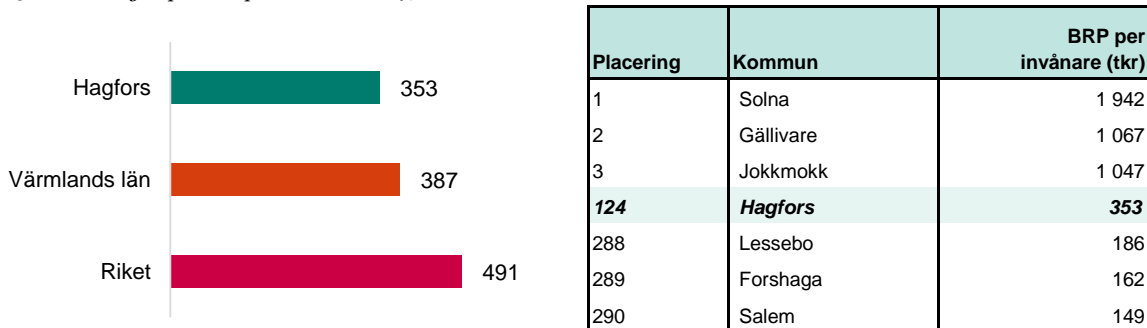
Anm. Kommuner som saknar data redovisas med 0 % i diagrammen.

Figur 30 - Inköp från lokala företag i Hagfors kommun

Konjunktur

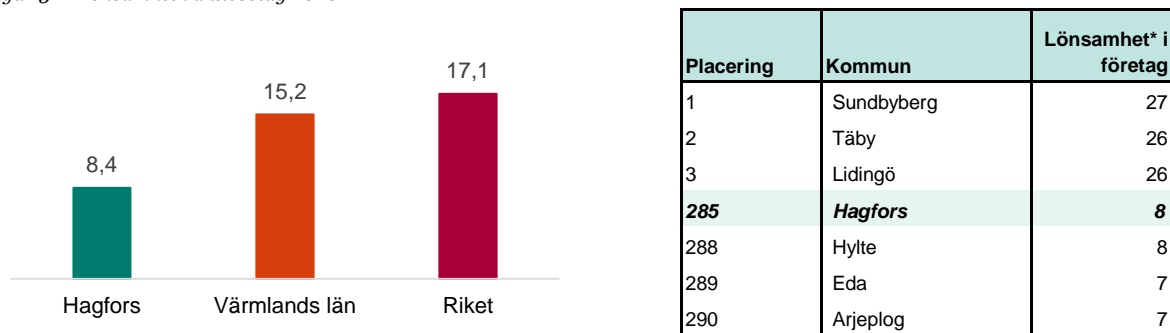
Figur 31 - Bruttoregionprodukt per invånare 2019, tusentals kronor

Bruttoregionprodukten (BRP) är kommunens motsvarighet till Sveriges BNP. Det används för att mäta förädlingsvärdet (produktionen minus de insatsvaror som används). BRP per invånare är ett övergripande mått för att jämföra utvecklingen i olika delar av landet. Företagen i Hagfors kommun utgör en viktig del av kommunens samlade BRP på 353 tusen kronor per invånare.

Ett genomsnittligt företag med anställda i Hagfors kommun har en avkastning på totalt kapital på 8,4 procent. Det kan jämföras med genomsnittet för företagen i Värmlands län på 15,2 procent. Vinstmarginal och kapitalomsättning utgör grundbulten i avkastningsmättet som också används i den så kallade Du Pont-modellen för att mäta ett företags prestation. En god lönsamhet i företagen skapar också bättre förutsättningar för hela kommunen att utvecklas.

Figur 32 - Lönsamhet i aktieföretag 2020

*Avkastning på totalt kapital 2020. Företag med minst en anställd och en omsättning på 1-500 miljoner kronor. Medianvärde (användande av medianvärde reducerar skillnader i branschstrukturer mellan kommuner (branscher med olika kapitalintensitet).

Tillväxthinder

Ett återkommande och glädjande resultat i Småföretagsbarometern är att småföretagen ser goda möjligheter att växa i Värmlands län även om konjunkturen har dämpats de senaste två åren. Det främsta tillväxthindret är svårigheter att hitta lämplig arbetskraft. Det näst vanligaste tillväxthindret är höga arbetskraftskostnader som 35 procent av företagen uppger. Många företagare nämner även skatter som ett tillväxthinder i Värmlands län.

Figur 33 - Tillväxthinder i Värmlands län enligt Småföretagsbarometern 2021

Småföretagsbarometern finns sedan 1985 och är Sveriges största och äldsta konjunkturundersökning som redovisar hur Sveriges småföretag på riks- och länsnivå uppfattar konjunkturen, tillväxtförutsättningarna och deras förväntningar om den närmaste framtiden. Småföretagsbarometern produceras i samverkan mellan Företagarna, Sparbankernas Riksförbund och Swedbank.

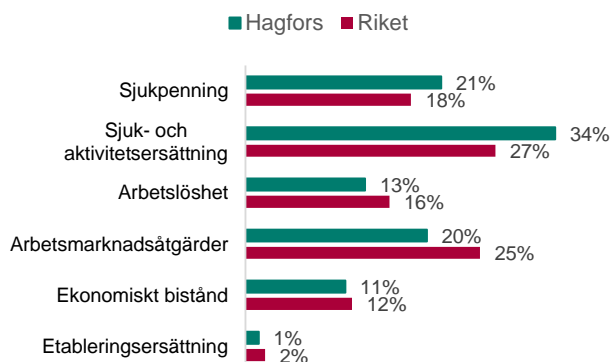

Bidrag och skatt

Företagare och deras anställda har ett jobb där de får sin försörjning ifrån. De betalar skatt och finansierar välfärden. För personer i arbetsför ålder som saknar jobb finns olika former av sociala ersättningar och bidrag.

I Sverige levde 14 procent av den arbetsföra befolkningen (20-64 år) på sociala ersättningar/bidrag år 2020/2021. Detta avser dock helårspersoner så det faktiska antalet personer är ännu fler. I Hagfors kommun lever 18 procent av arbetskraften (20-64 år) på bidrag/ersättningar.

Figur 34 - Procentuell fördelning av bidrag per ersättningsform

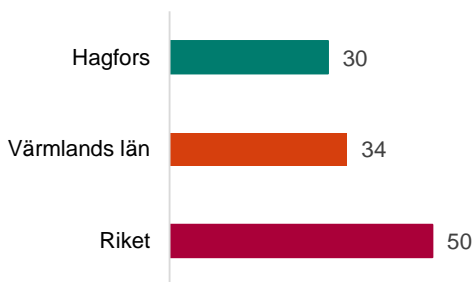

Personer som går från bidrag till arbete ger dubbla positiva effekter för samhället i stort. Dels i form av minskade behov av bidrag, dels ökade skatteintäkter för att finansiera välfärden. Sverige utmärker sig internationellt genom väldigt höga skatter på arbete, särskilt över brytpunkten för statlig inkomstskatt (ca 42 000 kronor per månad år 2019). I Sverige betalar ungefär var tionde invånare statlig inkomstskatt (år 2019). Men skillnaderna är stora i en jämförelse av landets kommuner.

I Hagfors kommun betalar 4,1 procent statlig inkomstskatt. I genomsnitt betalar en invånare i Hagfors 30 200 kronor per år i statlig inkomstskatt (av de som betalar statlig inkomstskatt). Det kan jämföras med genomsnittet i Värmlands län på 33 800 kronor och i jämförelse med riksgenomsnittet på cirka 50 000 kronor per år.

Företagare som redan idag har svårt att hitta lämplig arbetskraft, kommer ha det fortsatt svårt. Kvalificerad arbetskraft har ofta höga lönekrav. Men när en så stor del av lönen tillfaller staten, blir det dyrt att fylla kompetensluckorna.

Figur 35 - Genomsnittligt belopp av inbetald statlig inkomstskatt 2019, tusentals kronor (för de som betalar statlig inkomstskatt)

Placering	Kommun	Andel (%) bidragsförsörjda
1	Danderyd	6,4
2	Lomma	7,2
3	Vellinge	7,2
254	Hagfors	18,2
288	Söderhamn	22,3
289	Ljusnarsberg	22,6
290	Perstorp	23,0

Anm. Avser år 2020/2021. Redovisas som helårspersoner (en person med full försörjning under ett helt år).

Av de sex olika formerna av stöd är sjuk- och aktivitetsersättning (27%) och arbetsmarknadsåtgärder (25%) de två bidragformerna som står för störst andel i Sverige. De svarar tillsammans för över hälften av bidragstagarna.

För Hagfors kommun är det ersättningsformen Sjuk- och aktivitetsersättning som är störst, 34 procent av bidragen i kommunen.

Den ersättningsform som i Hagfors utgör en relativt stor andel jämfört med i Sverige som helhet är Sjuk- och aktivitetsersättning.

Placering	Kommun	Andel som betalar statlig inkomstskatt
1	Danderyd	25,9%
2	Täby	23,2%
3	Lidingö	22,0%
276	Hagfors	4,1%
288	Åsele	3,7%
289	Munkfors	3,2%
290	Bjurholm	3,2%

Kompetensförsörjning

För att klara kompetensförsörjningen är en grundläggande förutsättning att elever klarar grundskolan och har behörighet för att läsa vidare på gymnasiet. I Sverige gick en av sju elever (14%) ut grundskolan utan att ha behörighet till gymnasiet. I Hagfors kommun var det 21 procent av eleverna som år 2021 gick ut årskurs nio utan behörighet för att läsa vidare på gymnasiet.

Ett välfungerande utbildningssystem är avgörande för att kunna bistå företagen med lämplig arbetskraft och motverka arbetslöshet.

Ett sätt att utveckla en skola är att lära av andra som lyckas bättre. Det gäller både i jämförelse med andra kommuner men också andra former av utförare.

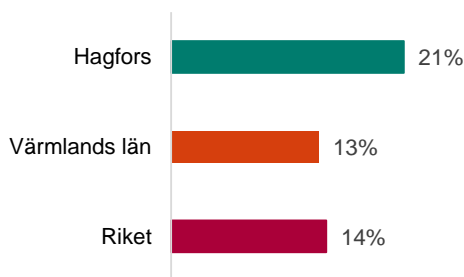
I Värmlands län var andelen elever som saknar behörighet till gymnasiet 14 procent i kommunala skolor och 4 procent i friskolor.

Placering	Kommun	Saknar behörighet till gymnasiet
1	Arjeplog	0,0%
2	Danderyd	2,9%
3	Lomma	3,4%
229	Hagfors	20,7%
280	Lessebo	37,3%
281	Perstorp	37,5%
282	Östra Göinge	38,3%

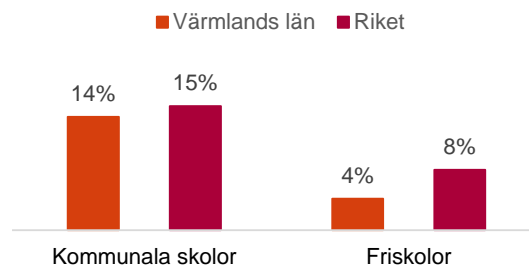
Anm. Avser läsår 2020/2021. Data saknas för 8 kommuner (1-4 elever)

Anm. Kommuner som saknar data redovisas med 0 % i diagrammen.

Figur 36 - Andel elever som saknar behörighet till gymnasiet

Figur 37 - Andel elever som saknar behörighet till gymnasiet fördelat på ägare/huvudman

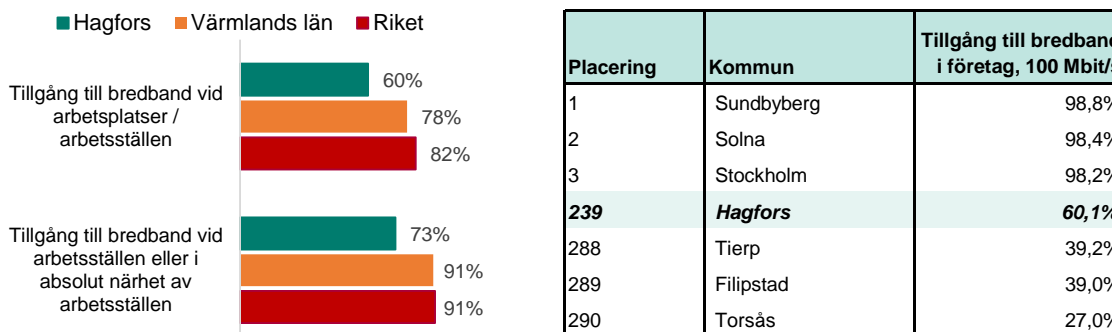

Digitalisering

Bredband är en viktig förutsättning för företagens digitala utveckling och konkurrenskraft. I alla län i Sverige har hushåll i högre utsträckning tillgång till snabbt bredband jämfört med tillgången vid arbetsplatser. I Hagfors kommun hade 60 procent av arbetsplatserna i kommunen tillgång till snabbt bredband år 2020. Det kan jämföras med Värmlands län med en andel på 78 procent och med riksgenomsnittet på 82 procent.

Ibland finns dock bredband redan idag i nära anslutning till vissa arbetsplatser. Det möjliggör för företag att bli uppkopplade. För Hagfors är det 73 procent av företagen som antingen har bredband idag, eller som har det i sin absoluta närhet. För att digitalisera näringslivet bör alla företag vara uppkopplade med ett snabbt bredband.

Figur 38 - Tillgång till bredband vid arbetsställen med hastighet 100 Mbit/s, år 2020

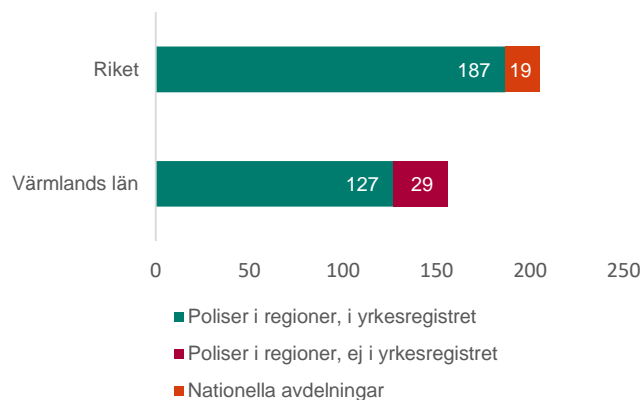

Brott mot företag

Sverige har sett ur ett internationellt perspektiv relativt få poliser. Med cirka 200 poliser per 100 000 invånare är det bara Danmark och Finland som har en lägre polistäthet än Sverige i hela EU. I Företagarnas rapport "Brott mot företagare 2022" uppger landets småföretagare att den enskilt viktigaste åtgärden mot brottslighet är fler synliga poliser.

Polismyndigheten är indelad i både nationella och regionala avdelningar. De nationella avdelningarna består av nationella operativa avdelningen (NOA), administrativa avdelningar samt ytterligare avdelningar såsom särskilda utredningar och rättsavdelningen. De nationella avdelningarna utgör 19 poliser per 100 000 invånare av Sveriges cirka 200 poliser per 100 000 invånare.

Figur 39 - Antalet poliser i Sverige, per 100 000 invånare

För att jämföra polistätheten regionalt räknar vi bort nationella avdelningar.

I Värmlands län finns 156 poliser per 100 000 invånare. Det kan jämföras med riksgenomsnittet på 187 poliser vid regionala avdelningar i Sverige.

För att stärka upp den polisiära närvaron behövs fler poliser i yttre tjänst - i hela landet.

Anm. Poliser vid i statlig förvaltning, enligt yrkesregistret på SCB. Kompletterat med egna beräkningar av statistik från Polismyndigheten för poliser som 2019 inte var registrerade som poliser i yrkesregistret. Poliser som inte finns med i yrkesregistret är poliser som tillkommit under perioden 2019-2021 samt poliser med en annan yrkeskod i yrkesregistret år 2019.

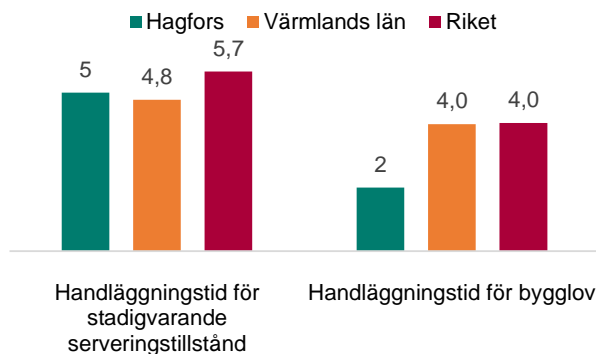
Kommunala avgifter och handläggningstider

Handläggningstider och avgifter gentemot företag skilja sig stort mellan Sveriges kommuner.

Näringslivets regelnämnd (NNR) har gjort en jämförelse av handläggningstider och avgifter gentemot företag utifrån ett antal standard-exempel som respektive kommun fått ta ställning till. Alla kommuner har dock inte deltagit i undersökningen, men för de kommuner som inkommit med uppgifter finns med i vår sammanställning.

I Sverige är handläggningstiden för ett bygglov i genomsnitt 4 veckor och för ett stadigvarande serveringstillstånd 5-6 veckor.

Figur 40 - Handläggningstider för serveringstillstånd och bygglov, veckor

Anm. Handläggningstider enligt standardexempel i NNR:s kommungranskning

Anm. Kommuner som saknar uppgifter, redovisas med 0 i diagrammet.

Figur 37 visar hur handläggningstiderna för bygglov och serveringstillstånd ser ut i Hagfors kommun.

Placering	Kommun	Avgift stadigvarande serveringstillstånd
1	Staffanstorp	4 000
2	Sölvesborg	4 500
3	Lessebo	4 500
127	Hagfors	9 160
240	Ängelholm	16 160
241	Huddinge	17 500
242	Upplands Väsby	18 345

Avgifter för stadigvarande serveringstillstånd spänner från 4 000 kronor i Staffanstorp till 18 345 kronor i Upplands Väsby.

Avgifter för bygglov visar också på stora skillnader mellan kommuner. Lägst är avgiften i de två Norrlandskommunerna Haparanda och Åsele. Högst avgift tar Strömstad och Vallentuna.

Placering	Kommun	Avgift bygglov
1	Haparanda	4 603
2	Åsele	5 000
3	Storfors	5 225
44	Hagfors	21 150
207	Staffanstorp	62 296
208	Vallentuna	63 960
209	Strömstad	67 083

I exemplet för en biltvätt så har några kommuner en relativt låg årlig tillsynsavgift, exempelvis i Hedemora, Haparanda och Övertorneå.

Dyrast är Upplands-Bro kommun med en avgift på hela 25 600 kronor.

Regeltillämpningen behöver bli mer enhetliga och kostnadseffektiva mellan kommunerna.

Regelförbättringar, låga kostnader och korta handläggningstider är viktigt för ett stärkt företagande i Hagfors kommun.

Placering	Kommun	Årlig tillsynsavgift, biltvättsexempel
1	Hedemora	723
2	Haparanda	890
3	Övertorneå	890
63	Hagfors	7 040
213	Skara	22 000
214	Knivsta	24 660
215	Upplands-Bro	25 600

Det är viktigt att alla kommuner är med och lämnar uppgifter i olika jämförelser som belyser förutsättningen att vara företagare. En bättre förståelse för skillnader mellan kommuner skapar också utrymme till förbättringar.

Anm. Fyra kommuner med 0 i tillsynsavgift med tillägget efterdebitering har tagits bort.

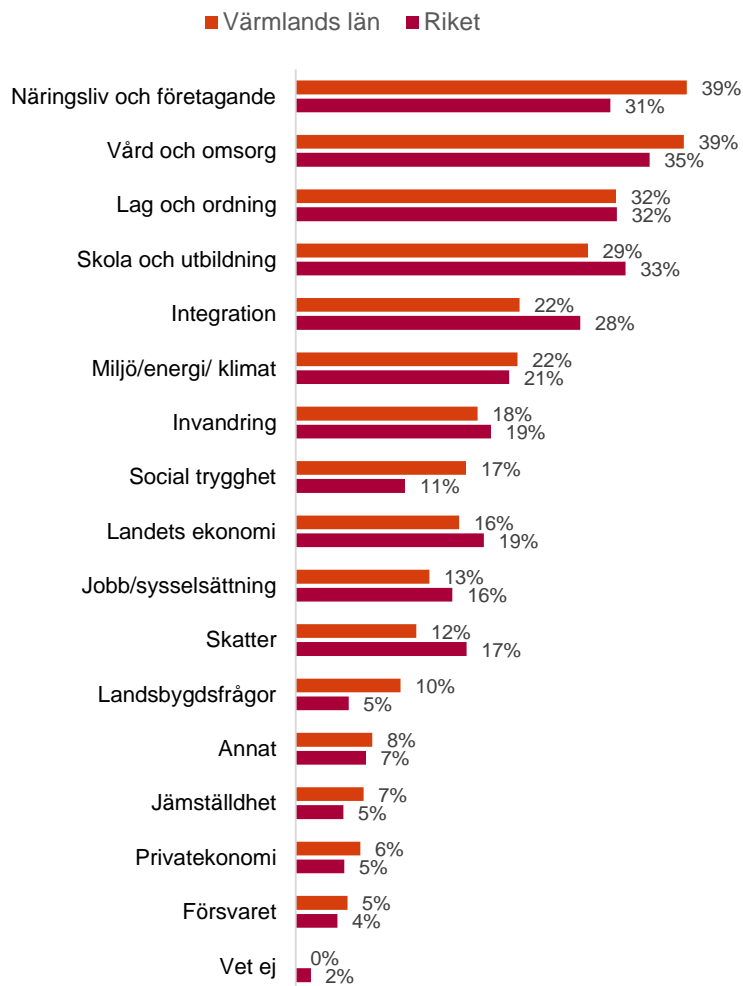
Viktigaste valfrågorna

Företagarna har tillsammans med Novus undersökt vilka som är de viktigaste valfrågorna för småföretagen i Värmlands län. Undersökningen har en bred representation sett till olika branscher och företag. Småföretagen har i undersökningen fått välja de tre viktigaste frågorna inför valet.

För Sverige som helhet hamnar välfärdsfrågor högt. Viktigaste valfrågan är *vård och omsorg* (35 procent) följt av *skola och utbildning* (33 procent). På tredje plats kommer lag och ordning (32 procent). Men även *näringsliv och företagande* (31 procent) samt *integration* (28 procent) lyfter många företagare fram som viktiga valfrågor.

I Värmlands län är de viktigaste valfrågorna delvis överensstämmande med de frågor som också är viktigast nationellt. Den allra viktigaste valfrågan hos småföretagen i länet är Näringsliv och företagande med 39 procent. Därefter kommer Vård och omsorg med 39 procent och Lag och ordning med 32 procent. Men även Skola och utbildning och Integration hamnar högt upp när småföretagen i Värmlands län väljer ut sina viktigaste valfrågor.

Figur 41 - Viktigaste valfrågorna i Värmlands län enligt småföretagare

Företagarnas förslag

Den här rapporten visar att det inom samtliga statistiska jämförelsemått finns enorma skillnader mellan Sveriges 290 kommuner. Ingen kommun är den andra helt lik och när det kommer till geografiskt läge och demografi är det svårt för en kommun att i någon större utsträckning påverka sin situation. Kommunen ligger där den ligger – med alla de fördelar och eventuella nackdelar som följer av det. Men det betyder inte att en kommun saknar möjlighet att påverka de lokala förutsättningarna att kunna få fler företagsetableringar, och ge de befintliga företagen ökade möjligheter att växa och kanske kunna anställa en ny medarbetare. Även om staten, regionen, Länsstyrelsen och en rad andra myndigheter också spelar en avgörande roll för utvecklingen lokalt finns det mycket som kommunerna redan i dag kan göra.

En företagare som är verksam i flera olika kommuner märker snabbt att nivån på avgifter, handläggningstider och inte minst attityden mot företag och servicenivån kan skilja sig stort. Förklaringen till detta är dels att kommuner tillämpar och implementerar regler olika, men också att vissa kommunledningar mer än andra har prioriterat att skapa en företagsanpassad myndighetsutövning i kommunen.

Under den kommande mandatperioden är det av yttersta vikt att politiker och tjänstemän i alla kommuner har kunskap om de lokala företagens betydelse, förståelse för företagares villkor och också målmedvetet arbetar för att ständigt förbättra och förenkla vardagen för företagare. Det mest avgörande för att skapa ett bra företagsklimat är att det finns en god dialog mellan kommunen och det lokala näringslivet. Oavsett kommunens storlek behöver det finnas kontaktytor där man kan träffas under både formella och mer informella former och tillsammans diskutera aktuella frågor som rör utvecklingen av kommunen. Nedan listas de åtgärder lokalt som Företagarna anser är mest prioriterade.

Inför en småföretagsanpassad myndighetsutövning

Enligt en kartläggning gjord av Näringslivets regelnämnd, NNR, finns det stora och oförklarliga skillnader mellan Sveriges kommuner när det kommer till storlek på avgifter, avgiftsnivåer och regeltillämpning (se sida 21). Kommunledningen bör sätta upp kvantitativa mål med fokus på resultat och kostnadseffektivitet för att vässa den kommunala servicen gentemot företag. Samtliga kommuner bör även ha en process för kommunal regelgivning med en tydlig konsekvensanalys kring vad regeln innebär för framför allt små företag. Processen bör även innefatta förankring i ett advisory board bestående av representanter för det lokala näringslivet (av typen näringslivsråd).

Utöka kommunens tjänstegarantier gentemot företag

För ett företag som vill göra en utbyggnad eller starta upp restaurangverksamhet inför sommaren kan det vara fördande om tillståndet drar ut på tiden. Enligt gällande plan- och bygglag ska bygglovsavgiften reduceras med en femtedel per påbörjad vecka för handläggningstiden som överstiger tio veckor. Företagarna vill att tjänstegarantier, där kommuner åläggs att fatta beslut om tillståndsärenden inom en viss tid och att tillståndsavgiften minskas eller efterskänks om kommunen inte uppfyller garantin, breddas till att omfatta fler tillståndsområden.

Inför efterhandsdebitering brett

Många kommuner har ett avgiftssystem för sin tillsynsverksamhet som debiterar företagen oavsett om tillsynen har genomförts eller inte, vilket för den enskilda företagaren upplevs som både obegripligt och illegitimt. Från och med 2023 kommer det vara obligatoriskt för samtliga kommuner att tillämpa efterhandsdebitering för livsmedelskontroller. Företagarna vill att fakturering efter faktisk genomförd tillsyn blir obligatoriskt inom all form av kommunal myndighetsutövning gentemot företag, och inte bara inom livsmedelskontroller.

Företagslots och En väg in

Alla kommuner bör erbjuda en lotsfunktion där samordning sker kring enskilda företagsärenden som kräver kontakt med flera olika myndigheter. I den mån det är möjligt bör kommuner även samordna olika typer av tillsynsbesök, så att till exempel tillsyn av alkoholförsäljning och miljöfarlig verksamhet sker vid samma tidpunkt för att underlätta för företagaren.

Konkurrensutsätt mer av den kommunala verksamheten

Samtliga kommuner bör varje år göra en genomlysning av den kommunala verksamheten och se över om det finns verksamheter och områden som i dagsläget drivs i egen regi men som i stället kan utföras av näringslivet på entreprenad. I samband med denna översyn bör även kommunerna undersöka ifall in-houseverksamheterna verkligen faller inom den kommunala kompetensen. I annat fall strider detta mot reglerna om konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet.

Dela upp större upphandlingar eller möjliggör för småföretag att samarbeta i upphandlingar

För att underlätta för småföretags deltagande bör upphandlande myndigheter beakta möjligheterna att dela upp större upphandlingar i mindre delar som gör att småföretag kan vara med och lämna anbud. För det fall där det är olämpligt att dela upp en offentlig upphandling bör i vart fall upphandlande myndigheter underlätta för småföretag att delta genom att informera om möjligheten att lämna in gemensamma anbud.

Stimulera efterfrågan på småföretagens hållbara produkter och tjänster

72 procent av Sveriges småföretagare uppger att de arbetar med hållbarhet. Andelen företag med ett aktivt hållbarhetsarbete har ökat med 17 procentenheter sedan 2015. Affärsnyttan är kärnan i småföretagens hållbarhetsarbete. Upphandlingar med höga ambitioner som uppmuntrar hållbarhetsaspekter, som är framtagna i dialog med företagen och anpassade efter deras förutsättningar kan accelerera utvecklingen ytterligare.

Planlägg för byggbar mark och lokaler

Ett välplanerat transportnätverk och utökat samt välfungerande bredband är avgörande för företagens möjligheter att bedriva verksamhet. Kommuner bör löpande i den fysiska planeringen involvera näringslivet tidigt i processen. När nya detaljplaner tas fram är det viktigt att kommuner planlägger både för nya bostäder, men också för företagsetablering i form av byggbar mark och lokaler, bredband och välfungerande möjligheter till leveranser. Här är det även viktigt att kommuner tänker på frågor som rör trygghet och säkerhet för företagare och deras anställda, i form av belysning och eventuell kameraövervakning.

Integrera trygghetsfrågorna i näringslivsarbetet

Brottlighet och otrygghet är faktorer som i allt högre utsträckning försvårar möjligheten att kunna bedriva näringsverksamhet i Sverige. På samma sätt som många kommuner i dag involverar det lokala näringslivet i frågor som rör service i myndighetsutövningen, kommunal upphandling och kompetensförsörjning behöver även trygghet och säkerhet integreras i kommunernas löpande näringslivsarbete. Det kan handla om näringslivsplaner och strategidokument, samt i löpande kommunikation via nyhetsbrev och kommunens hemsida. Även vid fysiska träffar i form av näringslivsråd, frukostmöten och trygghetsvandringar behöver kommunen säkerställa att poliser från lokalpolisområdet och kommunens säkerhetssamordnare vid behov finns representerade. I såväl medborgarlöften som i lokala brottsförebyggande råd behöver det finnas ett tydligt företagarfokus.

På samma sätt kan den löpande kommunala tillsynsverksamheten hos företag användas som ett sätt för kommunen att få in synpunkter från lokala företagare om trygghetssituationen, och vilka delar av det lokala företagsklimatet som fungerar bra och mindre bra.

Försvåra för den organiserade brottligheten

Ytterligare ett viktigt verktyg som kommuner har för att stävja kriminaliteten är via den löpande kommunala myndighetsutövningen (tillsyn och tillstånd), i de kommunala inköpen samt i de kommunala bostadsbolagen. På samma sätt som det ska vara lätt för företag att göra rätt behövs även tydliga krafttag mot organiserad brottlighet, där verksamheter används för penningtvätt, och där lagar och regler medvetet inte efterföljs vilket skapar en osund konkurrenssituation för den stora majoriteten av skötsamma lokala företag.

Öka samverkan mellan skolan och lokala företag

Det största tillväxthindret för Sveriges småföretagare är att hitta personal med rätt kompetens. Här spelar kommunerna en viktig roll eftersom de har huvudansvaret för skolan. För att elever i skolan ska ha kännedom om vilka arbetslivsmöjligheter som finns i det lokala näringslivet är det viktigt att elever redan i tidig ålder får besöka företag och att kommunen involverar mindre lokala företag angående praoplatser till elever. Förutom att det på sikt kan bidra positivt till företagets kompetensförsörjning kan det förhoppningsvis även leda till att risken för att ungdomar hemfaller i brottlighet och hamnar i kriminella miljöer kan förebyggas och undvikas.

Källhänvisning och figurbeskrivning

- Figur 1 - Andel företag efter antal anställda i företaget, 2021. Källa: SCB (Företagsregister)
- Figur 2 - Utveckling antal jobb, 1990-2021. Källa: SCB (Företagsregistret) och egna beräkningar Företagarna
- Figur 3 - Antal jobb per sektor, 2021. Källa: SCB (Företagsregistret) och egna beräkningar Företagarna
- Figur 4 - Största kommunala "skattebetalaren" per kommun. Källa: Företagarna (2021), Välfärdsskaparna:
<https://www.foretagarna.se/politik-paverkan/rapporter/2021/valfardsskaparna-2021/>
- Figur 5 - Andel av kommunala skatteintäkter per sektor. Källa: Företagarna (2021), Välfärdsskaparna:
<https://www.foretagarna.se/politik-paverkan/rapporter/2021/valfardsskaparna-2021/>
- Figur 6 - Andel företagare av de sysselsatta, 2020. Källa: SCB (Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik)
- Figur 7 - Företagare efter ålder, 2020. Källa: Retrifer (augusti 2021) och egna beräkningar Företagarna
- Figur 8 - Andel kvinnor och män bland företagsledare, 2020. Källa: Retrifer (augusti 2021) och egna beräkningar Företagarna
- Figur 9 - Mest förekommande namn bland företagsledare, 2020. Källa: Retrifer (augusti 2021) och egna beräkningar Företagarna
- Figur 10 - Befolkningstäthet (invånare per kvadratkilometer), 2020. Källa: SCB (Befolkningsstatistik)
- Figur 11 - Befolkningsdemografi, 2020. Källa: SCB (Befolkningsstatistik) och egna beräkningar Företagarna
- Figur 12 - Utveckling folkmängd 2000-2020. Källa: SCB (Befolkningsstatistik) och egna beräkningar Företagarna
- Figur 13 - Utveckling folkmängd 2000-2020 efter ålder. Källa: SCB (Befolkningsstatistik) och egna beräkningar Företagarna
- Figur 14 - Demografisk försörjningskvot, 2020. Källa: SCB (Befolkningsstatistik) och egna beräkningar Företagarna
- Figur 15 - Befolkningsförändring 2019-2020. Källa: SCB (Befolkningsstatistik) och egna beräkningar Företagarna
- Figur 16 - Pendling från och till kommunen, 2020. Källa: SCB (Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik)
- Figur 17 - Arbetsmarknaden, 2020. Källa: SCB, Arbetsförmedlingen och egna beräkningar Företagarna
- Figur 18 - Sysselsättningsgrad, 2020. Källa: SCB, Arbetsförmedlingen och egna beräkningar Företagarna
- Figur 19 - Arbetslöshet, 2020. Källa: Arbetsförmedlingen
- Figur 20 - Ungdomsarbetslöshet, 2020. Källa: Arbetsförmedlingen
- Figur 21 - Långtidsarbetslöshet 2020. Källa: Arbetsförmedlingen
- Figur 22 - Utveckling långtidsarbetslöshet (12 månader) 2008-2020. Källa: Arbetsförmedlingen
- Figur 23 - Långtidsarbetslöshet 2020, efter födelseland. Källa: Arbetsförmedlingen
- Figur 24 - Sysselsatta per bransch, 2020. Källa: SCB (Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik)
- Figur 25 - Vanligaste yrken, 2020. Källa: SCB (Yrkesregistret)
- Figur 26 - Befolkning 25-64 år efter utbildningsnivå, 2020. Källa: SCB (Befolkningsstatistik) och egna beräkningar Företagarna
- Figur 27 - Kommunalekonomisk utjämning kr/inv, 2021. Källa: SCB (Offentlig ekonomi)
- Figur 28 - Skattesats till kommun, 2022. Källa: SCB (Offentlig ekonomi)
- Figur 29 - Kommunernas inköp från små företag. Källa: Företagarna 2021
<https://www.foretagarna.se/politik-paverkan/rapporter/2021/kommunernas-inkop-fran-sma-och-medelstora-foretag/>
- Figur 30 - Kommunernas inköp från lokala företag. Källa: Företagarna 2021
<https://www.foretagarna.se/politik-paverkan/rapporter/2021/kommunernas-inkop-fran-sma-och-medelstora-foretag/>
- Figur 31 - Bruttoregionprodukt (brp) per invånare (tkr), 2019. Källa: SCB (Nationalräkenskaper)
- Figur 32 - Lönsamhet (avkastning på totalt kapital) i aktieföretag 2020. Källa: Retrifer (augusti 2021)
- Figur 33 - Tillväxthinder i länet enligt Småföretagsbarometer 2021. Källa: Företagarna, Swedbank & Sparbankernas Riksförbund, Småföretagsbarometer 2021
- Figur 34 - Bidrag per ersättningsform, 2020/2021 (delat år). Källa: SCB (Hushållens ekonomi)
- Figur 35 - Genomsnittlig inbetald statlig inkomstskatt 2019. Källa: SCB (Hushållens ekonomi)
- Figur 36 - Andel elever som saknar behörighet till gymnasiet, läsåret 2020/2021. Källa: Skolverket
- Figur 37 - Andel elever som saknar behörighet till gymnasiet, fördelat på huvudman, 2020/2021. Källa: Skolverket
- Figur 38 - Tillgång till bredband vid arbetsställen, 2020. Källa: PTS (bredbandskartan)
- Figur 39 - Antalet poliser i Sverige 2021. Källa: Polismyndigheten, SCB (yrkesregistret) samt egna beräkningar Företagarna
- Figur 40 - Handläggningstider för serveringstillstånd och bygglov, 2020. Källa: NNR (Näringslivets regelnämnd)
- Figur 41 - Viktigaste valfrågorna i länet 2021. Källa: Novus/Företagarna

Möt jobbskapare
från hela Sverige

företagarna

Företagarna Sverige Service AB, Rådmansgatan 40, 106 67 Stockholm
foretagarna.se | info@foretagarna.se | 08 – 406 17 00